

Napovedi medenja za leto 2024

Aleš Bozovičar, opazovalec in napovedovalec čebeljih paš (ales.bozovicar@czs.si)

Pisanja letošnje napovedi sem se lotil na dan, ko goduje sv. Gregor. Gregorjevo naj bi prineslo pomlad v naše kraje, po ljudskem izročilu naj bi se ptički na ta dan ženili. To je dan zaljubljenec, ko v Sloveniji praznujemo ljubezen. Ne glede na to, ali ta dan praznujete ali ne, je to čas pomladnega prebujanja.

Dan se je že občutno podaljšal in narava se je začela intenzivno prebujati.

Letos je razvoj še posebno hiter, saj so prvi znanilci pomladi pokukali na plano že ob koncu lanskega leta. Zima je bila mila, snega skoraj nismo imeli, pobelil je naše kraje le za kratek čas v januarju, ko so se temperature končno za nekaj dni spustile pod ledišče. Na splošno gledano je bila letošnja zima med najtoplejšimi v zgodovini meritev, najbolj je izstopal mesec februar, ko je bila temperatura za kar 5 °C višja od povprečja.

V času pisanja tega prispevka, sredi marca, so po Sloveniji cvetele vrbe. Na hladnejših legah je cvetela najzgodnejša vrba iva, v nekoliko toplejših legah pa preostale vrste vrb, ki zacvetijo kasneje. Poleg vrb smo lahko na zgodnjih in srednjih legah opazovali cvetenje črnega trna in rumenega dreva. Na jugu in zahodu države ter tudi na vzhodnem delu so v tem času že cvetele marelice, ringloji in slive. V teh delih Slovenije je narava zelo pohitela z razvojem, za skoraj tri tedne. Nagel razvoj je bilo opaziti tudi pri češnji, ki je na zgodnjih osončenih legah zacvetela v času po 18. marcu. Poleg naštetih rastlin je pričakovano naglo z razvojem začela tudi akacija. Na zelo zgodnjih legah obalnega dela smo že lahko opazovali cvetne poganjke. Na jugu in vzhodu države so v večjem deležu že bili počeni brsti z do 1 cm dolgimi poganjki. Slika, ki smo jo ta čas videvali v naravi, je bila takšna, da negativnih temperatur ne bi smelo biti vse do jesenskega časa. Rastline so pri

takšnem fenološkem razvoju namreč zelo občutljive na pozebo, ki bi močno zmanjšala pridelavo medu.

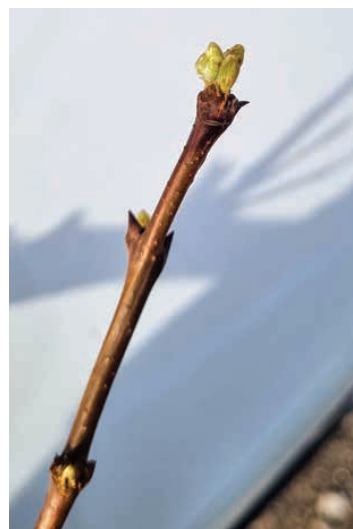
Na srečo je letošnje leto javor v ciklu razmnoževanja in bo posledično imel večje število cvetov, kar je dobro opisal že Jure Justinek v marčevskem Čebelarju, kjer si o tem lahko več preberete. Veljalo bi dodati kakšno besedo o stanju smreke, pašo na njej si želimo že vse od leta 2017. Predvsem si želimo množične pojavitve velikega in malega kaparja, ki zaradi svojega razvoja potrebujeta več let ugodnih pogojev, da bi se namnožila do te mere, da bi lahko povzročila oz. omogočila pašo. Kapar preživi zimo v stadiju ličinke, iz katere se spomladi razvije samička, ki na mestu prezimitve začne sesati drevesni sok ter začne svojo povečano dejavnost in rast v času, ki sovпада s cvetenjem vrb. Tako kot pri rastlinah je tudi pri povzročiteljih medenja pomembno, kakšne so temperature ponoči in podnevi, koliko je dolg dan in koliko je vlage v tleh. Ko samička že približno en mesec uspešno sesa drevesni sok in raste, se pojavijo tudi samčki, katerih edina naloga je iskanje samičke in parjenje z njo. Po parjenju samčki poginejo, samička pa v svojem telesu inkubira jajčeca, pri velikem kaparju vse od sredine junija do sredine julija oz. pri malem kaparju vse od sredine julija do sredine avgusta. Čas valjenja jajčec v materinem telesu je odvisen od lege rasti drevesa (toplejše ali hladnejše, sončne ali senčne lege). Ko so

Cvetni brsti na breskvi in Ajdovščini

Črni trn v Lendavi

Poganjki na akaciji v Koprivnici

Sivozelena smrekova ušica

Sivozelena smrekova ušica, vzorci vej 17. 2. 2024

Foto: Aleš Bozovičar

jajčeca zrela, se iz njih izležejo ličinke prve generacije. Takrat matere poginejo. Ličinke predrejo steno materinega telesa in se razlezejo po smrekovi veji. V tem trenutku je ključno, da je vreme mirno, brez padavin, saj je tako uspeh ugnezditev ličink največji. Večje število uspešno ugnezdenih ličink pomeni tudi več uspešno prezimljenih.

Pomembno pa je vreme tudi pozimi. Ob neugodnih pogojih so izgube lahko zelo velike, zaželeno je sicer hladno vreme s snežnimi kapami na smrekah, brez izrazitih temperaturnih nihanj. Sneg deluje kot izolator, hkrati pa ob taljenju zagotavlja prepotrebno vlago za razvoj rastlin in kaparjev ter tudi drugih povzročiteljev medenja. Mraz kaparjem, dokler so v fazi mirovanja, ne škoduje. Nevaren pa je v času, ko se kaparji že prebudijo in začnejo sesati drevesni sok. Ko so enkrat aktivni, jih pozeba lahko močno prizadene. Za zadostno število osebkov kaparja je torej potrebnih več ugodnih dejavnikov, ki morajo biti naklonjeni razvoju kaparja več let zaporedoma. V enem samcatem letu se število osebkov ne more povečati toliko, da bi njihova pojavnost zadoščala za omembe vredno pašo, razvojna faza kaparjev poteka namreč celotno vegetacijsko dobo rastlin v posameznem letu.

Kakšno bo stanje letos, smo opazovali s pomočjo predhodno nabranih smrekovih vejic, ki smo jih namestili v vaze in postavili na okenske police v notranjosti hiše. Na ta način kapar, če je prisoten na veji, začne prej svoj razvoj in s štetjem osebkov lahko predvidevamo, na katerem območju so obeti za njegovo povečano številčnost in posledično izločanje boljši. Kot že kar nekaj zaporednih let tudi letos vzorčenje vejic ne kaže dobrih obetov. Posamezni kaparji so se razvili le na vejicah z območja Pokljuke, vznožja vzhodnega dela Snežnika in Goteniške gore na kočevsko-ribniškem območju. Vremenske neprijetnosti, ki se pojavljajo v zadnjih letih, zagotovo negativno vplivajo na njegov

razvoj in se težko namnoži do tolikšne mere, da bi obetal pašo. Na vzorcih pa so se razvile sivozelene smrekove ušice, ki sicer veljajo za manj pomembne povzročiteljice medenja, vendar se ob podnebnih spremembah, ki smo jim priča, lahko tudi tu kaj spremeni. Ne glede na rezultate vzorcev bo kakšna mikrolokacija lahko kazala drugačno sliko in bo število kaparjev znatnejše in obetavnejše, zato stanje preverjajte tudi sami. Če na deset pregledanih kolenc smrekovih vejic najdete dva kaparja, je to že lahko obet za pašo. Stanje smreke in drugih medovitih rastlin ter povzročiteljev medenja bomo intenzivno spremljali tudi letos in vas o tem obveščali z objavami na spletni strani ČZS in telefonskem odzivniku na tel. št.: 01 729 61 20, kjer lahko tudi vsakodnevno spremljate podatke samodejnih opazovalnih postaj.

Vsem skupaj želim uspešen razvoj čebeljih družin ter ugodne pašne razmere celo sezono.

Naj med!

Veliki smrekov kapar, vzorec s Pokljuke 10. 2. 2024

Foto: Aleš Bozovičar